

कक्षा- अष्टमी विषय:-संस्कृतम्

पाठ्यवस्तु	अधिगमोद्देश्यानि	सहायकशैक्षिक-अनुदेशाः	अधिगमसम्प्राप्तिः
प्रथमः पाठः- सुभाषितानि	-श्लोकानां गायनक्षमतायाः विकासः । -पाठ्यपुस्तके स्थितनीतिश्लोकानां गुणावबोधस्य विस्तारः ।	-सस्वरगायनम्, श्लोकान्वयः, शब्दार्थविवेचनम्, भावस्पष्टीकरणम्। -श्लोकाधारित-प्रश्नोत्तराणामभ्यासः -श्लोके आगतानां कर्तृपदानां क्रियापदानां पर्यायपदानां विलोमपदानां विशेषण- विशेष्यपदानां च चयनम्। नैतिकमूल्यानां निर्देशः। -श्लोकलेखनम् - पाठे स्थितानां श्लोकानां कण्ठस्थीकरणम् , लेखनाभ्यासश्च।	-संस्कृतभाषायां स्थितानां विविधमूल्याधारितानां श्लोकानां ज्ञानम् । -जीवनानुभवे संस्कृतश्लोकोद्धरणस्य कौशलसंपादनम्।
द्वितीयः पाठः - “बिलस्य वाणी न कदापि मे श्रुता”	-छात्रेषु कथाकथन- कौशलस्य विकासः -पाठे स्थितस्य चातुर्यगुणस्य ज्ञानप्रदानम् । -संस्कृत साहित्यं प्रति अनुरागोत्पादन ।	- आदर्शवाचनम्, अनुवाचनम्, काठिन्यनिवा रणम्, शब्दार्थज्ञानं, लिङ्गज्ञानम् अभ्यासकार्यम् च। -पाठे आगतानां कर्तृपदानां, क्रियापदानां, अव्ययपदानां, पर्यायपदानां विलोमपदानां च चयनम्। नैतिक- मूल्यानां निर्देशः। ❖ धातुरूपाणि- गम्, अस्, पा (लट्- लृट्-लोट्-लङ्-विधिलिङ्-लकारेषु)। ❖ पुनरावर्तनम्- षष्ठी-सप्तमीकक्षायां पठिताः लकाराः परिशिष्टेन पुनः आवर्तयन्तु। षष्ठी-कक्षायाः परिशिष्टात्	-छात्राः लघुवाक्यानां रचनाभ्यासे निपुणाः भवन्ति।

		पठ्, गम्, स्था धातुरूपाणाम् अभ्यासः। सप्तमी-कक्षायाः परिशिष्टात् धातुरूपाणां- कृ, चर्, वस्, पा धातूनां आवर्तनम्।	
तृतीयः पाठः “डिजी भारतम्”	- ❖ छात्रेषु गद्यपठनक्षमतायाः विकासः। ❖ निबंधलेखनक्षमता याः विकासः। ❖ नवीनयन्त्राणां संस्कृते नामानि एवञ्च व्यावहारिक- अनुप्रयोगस्य सामर्थ्यसंपादनम्।	आदर्शवाचनम्, अनुवाचनम्, शब्दार्थाः सरलार्थाः अभ्यासकार्यम् च। गतिविधिः -एटीएम मध्ये कुत्र संस्कृतभाषायां निर्देशाः प्राप्नुवन्ति इति लेखनीयम्। ❖ सङ्गणके कथं संस्कृतभाषा उपयोगी? इति पञ्चवाक्येषु लेखनीयम्। ❖ पाठे आगतानां नूतनशब्दानां परिचयः अर्थज्ञानम्वाक्यप्रयोगश्च। ❖ सन्धिः - दीर्घसन्धिः, गुणसन्धिः ❖ पुनरावर्तनम् - सन्धिपाठनात् प्राक् षष्ठी-सप्तमीकक्षायां पठित- वर्णसंयोजन-वर्णविच्छेद-प्रक्रियायाः पुनरावर्तनम्।	-छात्राः आधुनिक-यन्त्राणां विषयेण सह संस्कृतभाषायाः वैज्ञानिकपक्षेण परिचिताः भवन्ति। -सन्धिपदप्रयोगे निपुणाः भवन्ति।
चतुर्थः पाठः - सदैव पुरतो निधेहि चरणम्	-संस्कृते गीतगायन- कौशलस्य विकासः। -संस्कृते गीतस्य भावग्रहण क्षमतायाः अभिवर्धनम्। -नूतनशब्दानां ज्ञानं अनुप्रयोगञ्च।	गीतस्य गति -यति-लय-भावाभिनय- अनुसारं सस्वरगायनाभ्यासः, श्लोकानां भावार्थस्य ज्ञानम्, लिंगज्ञानम्, अभ्यासकार्यञ्च। लोट्- विधिलिङ्गलकारपदानाम् अभ्यासः।	आरोह-अवरोहपूर्वकं गति-यति- लय-भावाभिनय- पूर्वकं संस्कृतगीतगायनस्य सामर्थ्यम्। यूट्यूब लिंक- https://youtube.com/watch?v=msVio-LTJp4&feature=share

<p>पञ्चमः पाठः कण्टकेनैव कण्टकम्</p>	<p>-संस्कृत भाषायाम् अभिनयशैल्याः अवगमनम्।</p> <p>संस्कृते कथापठन- कौशलस्याभिवर्धनम्।</p> <p>पाठे स्थितानां मूल्यानाम् अवगमनं व्यवहारिके जीवने अनुप्रयोगः।</p>	<p>-आदर्शवाचनम्, अनुवाचनम्, काठिन्यनिवारणम्, शब्दार्थज्ञानं, लिङ्गज्ञानम् अभ्यासकार्यम् च।</p> <p>-पाठे आगतानां कर्तृपदानां, क्रियापदानां, अव्ययपदानां, पर्यायपदानां विलोमपदानां च चयनम्। नैतिक- मूल्यानां निर्देशः।</p>	<p>-आरोह-अवरोहः पूर्वकं गति-यति-लय- भावाभिनय- पूर्वकं संस्कृतगद्यपठनस्य सामर्थ्यम्।</p>
<p>नवमः पाठः - “सप्त- भगिन्यः”</p>	<p>-संवादानां भावानुकूल पठनस्यभ्यासः।</p> <p>-संस्कृते नाट्यशैल्याः परिचयः।</p> <p>-पाठे स्थितसप्तभगिनी प्रदेशस्य विशेषतां प्रति अभिज्ञतायाः वर्धनम्।</p>	<p>-संवादशैल्याम् आदर्शवाचनम्, अनुवाचनम्, अभ्यासकार्यम्, नैतिकमूल्यानां निर्देशः।</p> <p>❖ अपठितगद्यांशः- एकपदेन, पूर्णवाक्येन यथानिर्देशं वा प्रश्नोत्तराणाम् अभ्यासः कारणीयः।</p>	<p>-भाषिकक्षमतायाः वृद्धिः आत्मविश्वासश्च।</p>
<p>पत्रलेखनम्</p>	<p>-पत्रे सरलसंस्कृत- भाषायां भावाभिलेखनस्य अभ्यासः।</p>	<p>-मंजूषायाःसहायतया सरलपत्र- लेखनस्याभ्यासः।</p>	<p>-मंजूषायाः सहायतया सरलपत्र- लेखनस्य सामर्थ्यम्।</p>

- मध्यावधिः पाठ्यक्रमस्य पुनरावृत्तिः।
- पाठ्यक्रमः 15 सितम्बर 2023 पर्यन्तं पूर्णं कारणीयम्।
मध्यावधि-परीक्षा

पाठ- परिचयः	अधिगमोद्देश्यानि	विषयवस्तु	अधिगमसम्प्राप्तिः
----------------	------------------	-----------	-------------------

<p>दशमः पाठः - “नीति- नवनीतम्”</p>	<p>-संस्कृतश्लोकानाम् उच्चारणक्षमतायाः विकासः ।</p> <p>-श्लोकस्यार्थस्य ज्ञानं एवञ्च जीवने अनुप्रयोगः ।</p> <p>-श्लोके स्थितानां मूल्यानाम् अवबोधः एवञ्च साहित्यानुरागः ।</p>	<p>सस्वरगायनम्, श्लोकान्वयः, शब्दार्थविवेचनम्, भावस्पष्टीकरणम्।</p> <p>श्लोकाधारित-प्रश्नोत्तराणामभ्यासः</p> <p>श्लोके आगतानां कर्तृपदानां क्रियापदानां पर्यायपदानां विलोमपदानां विशेषण- विशेष्यपदानां च चयनम्। नैतिकमूल्यानां निर्देशः॥</p> <p>अनुप्रयुक्तव्याकरणम् - कारकपरिचयः। विभक्तिप्रयोगस्य सामान्यनियमाः।</p>	<p>-सदाचारस्य ज्ञानं प्राप्नोति।</p> <p>-छात्रः सत्यमार्गरतः ,शिष्टः ,अभिवादनशीलः ,आज्ञाकारी च भवति।</p> <p>-श्लोकार्थव्याख्याकरणे समर्थः भवति।</p> <p>-नूतनशब्दान् ज्ञात्वा तेषां वाक्यप्रयोगे समर्थः भवति।</p>
<p>एकादशः पाठः - “सावित्री बाईफुले”</p>	<p>-संस्कृते गद्यपठन-क्षमतायाः विकासः।</p> <p>-नूतन संस्कृतपदानां परिचयः।</p> <p>स्त्रीशिक्षा-विषयकं सम्प्रत्ययानां ज्ञान- प्रदानम्।</p>	<p>अभ्यासकार्यम्। नैतिकमूल्यानां निर्देशः।</p> <p>❖ विशेष्य-विशेषणशब्दानां मेलनम्। किम्, तत् इति सर्वनामशब्दस्य त्रिषु लिङ्गेषु सर्वविभक्तिषु च प्रयोगः अभ्यासश्च।</p> <p>वाक्यमेलनम् – कर्तृ-कर्म-क्रिया-युग्म- पदानि।</p>	<p>वाक्यनिर्माणस्य क्षमतायाः वृद्धिः।</p>
<p>द्वादशःपाठः- कः रक्षति कः रक्षितः</p>	<p>-संस्कृते अभिनय शैलेःपरिचयः संपादनम् ।</p> <p>-छात्राणां संवादपठन - कौशलस्य अभिवर्धनम् -पाठस्य केंद्रीयभावानाम् अभिगमनम्।</p>	<p>-संवादशैल्याम् आदर्शवाचनम्, अनुवाचनम्, अभ्यासकार्यम्, नैतिकमूल्यानां निर्देशः।</p> <p>-गति-यति-भावानुसारेण संवादानां पाठनभ्यासः।</p>	<p>-भावानुसारेण संवादानां भावानुकूलं वाचनाभ्यासः।</p> <p>-अर्थाविगमनञ्च ।</p>

		-पाठस्य सर्वार्थः , अभ्यासकार्यञ्च ।	
चतुर्दशः पाठः - “आर्यभटः”	-संस्कृते गद्यपठन एवञ्च शुद्धोच्चारण-कौशलस्य संपादनम् । -प्राचीने भारतीय ज्योतिषचार्यः आर्यभटस्य परिचयः । -प्राचीन भारतीय ज्योतिर्विज्ञान सम्बद्ध- तथ्यानां ज्ञानम्	-आदर्शवाचनम्, अनुवाचनम्, अभ्यासकार्यम्। -प्राचीनभारते विज्ञानस्य समृद्धिकथनम् तथा नैतिकमूल्यानां निर्देशः। ❖ चित्राधारितरिक्तस्थानपूर्तिः- लघु-सरल-वाक्यप्रयोगेन चित्राधारितवाक्यपूर्तिः विधेया।	संस्कृतभाषायां निहितं विशालसाहित्येन परिचिताः भवन्ति।

- पाठ्यक्रमं 31 जनवरी 2024 पर्यन्तं पूर्णं कारणीयम् ।
- पाठ्यपुस्तकम्-रुचिरा (तृतीयो भागः)
- वार्षिकपरीक्षादृष्ट्या सकलपाठ्यक्रमस्य पुनरावृत्तिः ।
- वार्षिकपरीक्षा सकलपाठ्यक्रमात् भविष्यति ।

वार्षिक-परीक्षा